

शुद्धोधन राजपत्र

शुद्धोधन गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६) शुद्धोधन, माघ २२ गते, २०७९ साल संख्या: १६

शुद्धोधन गाउँपालिकाको तथ्याङ्क व्यवस्थापन ऐन, २०७९

१. पृष्ठभूमि

तथ्याङ्क लोकतान्त्रिक समाजको स्थायित्व र विकासका लागि आवश्यक सूचना प्रणालीको एक अपरिहार्य र बलियो आधार हो । तथ्याङ्क, सूचना, अभिलेखको सिर्जना, प्रवाह र प्रयोगलाई द्रुत गतिमा विकसित भइ प्रयोगमा आइरहेको प्रविधि र इन्टरनेटले थप व्यापक बनाएको छ । तथ्याङ्कको सर्वव्यापकतामा प्रत्येक व्यक्ति यसको बलियो साक्षी मात्र नभई घनीभूत प्रयोगकर्ता समेत बन्दैछ ।

तथ्याङ्कले कोरा तथ्य (Raw data), आँकडा, सूचना सामाग्री, अभिलेख, संख्या, आवाज, फोटो, शब्द, भिडियो, भुस्थानिक सूचना तथा तथ्याङ्क (geospatial information and data) लगायतलाई जनाउँछ र तथ्याङ्क सूचनाको सुक्ष्म एकाई हो ।

तथ्याङ्क मुलुकको समग्र आर्थिक, राजनीति, सामाजिक र वातावरणीय विकासका विषयलाई तथ्यपरक र विवरणगत रूपमा प्रस्तुत गर्ने साधन हो, जसले नीति, योजना र स्रोत बाँडफाँडलाई समेत प्रभावित गर्दछ । कुनै पनि विषयको वस्तुनिष्ठ निर्णय, विश्लेषण, विश्वसनियताको परख तथा नवपरिवर्तन समेतमा तथ्याङ्कको प्रयोग हुन्छ । साथै, तथ्याङ्कको अपरिहार्यता लक्ष्य निर्धारण, योजना निर्माण, कार्यान्वयन तथा परिणाम अनुगमन र मुल्यांकन समेतमा रहन्छ । राष्ट्रिय तथ्याङ्कले तटस्थता, वस्तुनिष्ठता, व्यावसायिक स्वतन्त्रता, सान्दर्भिकता, विश्वशनीयता र पारदर्शिताको सिद्धान्त अवलम्बन गरेमा त्यो मुलुकको सर्वाङ्गीण विकासमा सहायक हुने कुरा दीगो विकासको साझा लक्ष्यको मर्म हो ।

तथ्याङ्क प्रणालीको अन्तराष्ट्रिय तहको अभ्यासलाई धेरै हदसम्म संयुक्त राष्ट्रसंघले सन् २०१४ जनवरीमा अवलम्बन गरेको १० बुँदे आधारभूत संकल्प प्रस्तावमा गरिएको सरकारी तथ्याङ्क सम्बन्धी सिद्धान्तको व्याख्यासँग जोडेर हेरिन्छ । यस दस्तावेजले अवलम्बन गरेको सान्दर्भिकता, तटस्थता र समान पहुँचको सिद्धान्त अनुसार सरकार, अर्थ जगत र सर्वसाधारणलाई आर्थिक, जनसांख्यिक, सामाजिक र वातावरणीय अवस्था सम्बन्धी तथ्याङ्क सेवा उपलब्ध गराउने सरकारी तथ्याङ्कलाई लोकतान्त्रिक समाजमा अपरिहार्य सूचना प्रणालीको अभिन्न अंगको रूपमा हेरिएको छ ।

धेरै जसो लोकतान्त्रिक मुलुकहरूमा तथ्याङ्कको व्यावहारिक उपभोग नागरिकको सार्वजनिक सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार मानिन्छ र सरकारी तथ्याङ्क बिना बिभेद सबैलाई समान रूपमा उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ । हाम्रो छिमेकी मुलुक भारतमा पनि सरकारी तथ्याङ्क खुला तथ्याङ्कको रूपमा राखिनु पर्ने र त्यसलाई स्वतः सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था नीतिद्वारा स्थापित गरिएको छ ।

खुला तथ्याङ्कका मौलिक सिद्धान्तहरू जसले उत्पादित आधारभूत तथ्याङ्कको इन्टरनेट वा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट यथाशिघ्र प्रकाशन गरिनुपर्ने, प्रकाशनको मिति र बिधि तोकिनुपर्ने एवं नागरिकको सहज पहुँचका लागि पद्धतिगत रूपमा दिर्घकालिन तरिकाबाट मौलिक तथ्याङ्कको संरक्षण गरिनुपर्ने प्रावधानहरू हाम्रो तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीतिका लागि बहुअनुकरणीय महत्वका देखिन्छन् । यी नीतिहरूको सिद्धान्तको पृष्ठभूमि पनि संयुक्त राष्ट्रसंघको सरकारी तथ्याङ्क सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्तमा आधारित छ ।

लोकतान्त्रिक राज्यले आम नागरिकको सुसूचित हुने अधिकारको प्रत्याभुत गर्न भरपर्दो र निष्पक्ष तथ्याङ्क निशुल्क उपलब्ध हुने वातावरण सिर्जना गर्नु, विश्वसनीय तथ्याङ्कको लागि तथ्याङ्क उत्पादनमा प्रयोग भएका विधिहरूको वैज्ञानिक आधार तथा नतिजाको आग्रहरहित विश्लेषण र प्रस्तुतीको लागि स्पष्ट कानुनी मापदण्डको निर्माण गर्न नीतिगत व्यवस्था गरिएको हुन्छ ।

स्थानिय सरकार नागरिकको सबैभन्दा नजिकको सरकार रहेको र नागरिकका अपेक्षा परिपूर्तिको सन्दर्भमा तथ्याङ्क, सूचना, अभिलेखको आधारमा योजना तथा नीतिको तर्जुमा आजको आवश्यकता हो । नेपालको संविधानको अनुसुची ८ (१३)ले स्थानीय तहमा अभिलेख व्यवस्थापनको परिकल्पना गरेको छ । यसै सम्बन्धमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन (२०७४) को दफा ११ ख (५) र अन्य विभिन्न दफा र उपदफाअन्तर्गत अभिलेख व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानिय सरकारमा निहित छ । कानुनले दिएको जिम्मेवारी पुरा गरी शुद्धोधन गाउँपालिकाको निती तथा योजना तर्जुमामा तथ्याङ्कको प्रभावकारी प्रयोग गर्ने र तथ्याङ्कको संकलन र प्रयोगमा एक रूपता ल्याउन यो शुद्धोधन गाउँपालिकाको तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीति, २०७९ को व्यवस्था गरिएको हो ।

२. तथ्याङ्क व्यवस्थापनको अवस्था

नेपालमा २००७ मा प्रजातन्त्रको युग सुरु हुनुभन्दा अगाडि जनसंख्या गोस्वारा र औद्योगिक-व्यापारिक समाचार संग्रह अड्डाको रूपमा तथ्याङ्क प्रशासनको अभ्यास रहेको देखिन्छ । यसैलाई २०१५ सालमा ऐन बनाई व्यवस्थित गरिएको र अहिले तथ्याङ्क ऐन २०७९ अनुसार नेपालमा विभिन्न प्रकृति र तहका तथ्याङ्कहरू व्यवस्थापन गरिने गरिएको छ ।

नेपालमा कार्यक्रम र कार्यगत रूपमा साना तथा मझौलास्तरमा तथ्याङ्कको संकलन, भण्डारण तथा अभिलेख व्यवस्थापनका अतिरिक्त राष्ट्रिय स्तरमा प्रत्येक १० वर्षमा जनगणना, कृषि गणना, ५ वर्षे औद्योगिक गणना, १० वर्षे

साना तथा घरेलु उद्योग-व्यापार गणना, मूल्य र उत्पादन सम्बन्धी गणना, श्रमिकशक्ति गणना, राष्ट्रिय जिवनस्तर मापन सर्वेक्षण र अन्य विभिन्न सर्वेक्षणहरू गरिने गरिएको छ ।

नेपालमा तथ्याङ्क संकलन गर्न चाहने कुनै निकाय वा सार्वजनिक संस्थाले सोको उद्देश्य, कार्यक्षेत्र, तथ्याङ्कसम्बन्धी विधि र अनुमानित लागत सहित दिएको निवेदनमा सम्बन्धित कार्यालयले अनुमति दिनुपर्ने प्रावधान रहेको छ ।

नेपाल सरकारको डिजिटल युगमा प्रवेश गर्न बनाईएको ढाँचा डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क (२०१८) का ८ क्षेत्र र ८० उपक्रम भित्र समेटिएका विषयहरू सीधा रूपमा तथ्याङ्कको बहुउपयोगितासँग जोडिएका छन् । शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उर्जा, पर्यटन, वित्तिय सेवा, डिजिटल आधार र शहरी पूर्वाधारका ८ क्षेत्रलाई डिजिटल बनाउनु भनेको तथ्याङ्कीय व्यवस्थापनको महत्वलाई अपरिहार्य मान्नु हो ।

नेपालमा नीतिगत रूपमा कानुन निर्माण गरी तथ्याङ्क प्रणाली विकास गर्ने, राज्यका तथ्याङ्कसँग सम्बन्धित निकायबीच समन्वयगर्ने र तथ्याङ्कहरूमा गुणस्तरीयता कायम गर्ने उद्देश्यले विविध व्यवस्था र संरचना बनाइएको भएपनि पछिल्लो समयमा राज्यले अंगिकार गरेको नयाँ संघिय शासन संरचना र प्रविधिको विकास सन्दर्भ समेतलाई ध्यानमा राखी तथ्याङ्क सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थामा परिमार्जन गरिनु आवश्यक देखिन्छ । साथै तथ्याङ्क प्रणालीबाट सार्वजनिक गरिने तथ्याङ्क तथा सूचना सामाग्रीहरूमा आम नागरिकको सहज पहुँच पुर्याउन समेत नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था आवश्यक रहेको देखिन्छ ।

३. स्थानिय तहमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीतिको आवश्यकता

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार मुलुक संघियतामा प्रवेश गरेसँगै तथ्याङ्कको उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण, प्रकाशन तथा वितरण सम्बन्धी काम अब तीनै तहको सरकारको जिम्मेवारीमा रहेको छ । स्थानीय तहका सरकार समेतले तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख व्यवस्थापन, तथ्याङ्क भण्डारण लगायतका काम गर्ने जिम्मेवारी पाएका छन् ।

केन्द्रीय स्तरमा तथ्याङ्क उत्पादन तथा वितरण गर्ने आधिकारिक निकाय तथ्याङ्क विभाग छ र नेपाल सरकारका विभिन्न मन्त्रालय तथा कार्यालयहरू तथ्याङ्क उत्पादकहरू हुन् । तर संघियताको कार्यान्वयनले अब नेपालका सबै ७५३ वटै स्थानीय निकायहरूले तथ्याङ्क उत्पादन गर्ने छन् । यसकारण शुद्धोधन गाउँपालिकामा तथ्याङ्कको व्यवस्थापनका लागि एउटा प्रभावकारी तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीतिको आवश्यकता पर्दछ ।

शुद्धोधन गाउँपालिकाको तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीतिले देशको मूल कानुन नेपालको संविधान २०७२ ले निर्दिष्ट गरेका प्रावधानहरूको अधिनमा रहि हाल कार्यान्वयनमा रहेका प्रस्तावित राष्ट्रिय तथ्याङ्क विधेयक- २०७६, सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन-२०६४, मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन २०७४, प्रतिलिपी अधिकार ऐन- २०५९, गोपनियता सम्बन्धी

ऐन २०७५, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र २०७५ खुला सरकारी तथ्याङ्कसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीतिपत्र समेतको सामञ्जस्यलाई अंगिकार गर्नु पर्दछ ।

४. तथ्याङ्क व्यवस्थापनका चुनौतीहरू:

तथ्याङ्क व्यवस्थापनसम्बन्धि नीति, कानून तथा अभ्यासको विश्लेषणका आधारमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन सम्बन्धि चुनौतिहरूलाई निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

- केन्द्रिय तहमा तथ्याङ्क मानक सहितको तथ्याङ्क व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा निर्देशिकाको अभाव रहेको छ ।
- संघिय शासन व्यवस्थामा तथ्याङ्क व्यवस्थापनका सन्दर्भमा नीतिगत अस्पष्टता र आवश्यक कानूनी व्यवस्थाका अभावमा संघ, प्रदेश तथा स्थानिय तहको विचमा समन्वय तथा सहकार्यको अभाव देखिएको छ ।
- केन्द्रिय नीतिबाट दिशानिर्देश हुन नसकेकाले स्थानीय तहमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन एक चुनौतिका रूपमा रहेको छ ।
- स्थानीय तहकै संयन्त्र भित्रका निकाय तथा जिम्मेवार अधिकारी तथा सरोकारवालाहरूमा निती निर्माण तथा योजना तर्जुमा तथ्याङ्कको महत्व बुझाइमा कमि देखिएको छ ।
- विभिन्न तहका सरकारको विचमा तथ्याङ्क सेयर गर्नु पर्ने आवश्यकता छ तर तथ्याङ्कको अन्तरञ्चालनशिलता (इन्टरअपरिबिलिटी) सम्बन्धी मापदण्डको अभावमा प्रभावकारी तथ्यांक कार्यान्वयनमा चुनौति छ ।
- स्थानीय तहमा सम्बन्धित कर्मचारी तथा मानव संसाधनको उपलब्धता, उनीहरूको यस बिषय प्रतिको प्राविधिक क्षमता एक प्रमुख चुनौतीका रूपमा रहेको छ ।
- सरोकारवालाहरूमा तथ्याङ्क साक्षरताको कमि प्रभावकारी तथ्याङ्क व्यवस्थापनको एक महत्वपूर्ण चुनौतिका रूपमा रहेको छ ।

५. तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीतिको उद्देश्य:

- संविधान र कानूनले स्थानिय सरकारलाई दिएको तथ्याङ्कको उचित व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकामा तथ्याङ्कको उत्पादन, संकलन, विश्लेषण, प्रशोधन, वितरण आदि कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकामा तथ्याङ्कमा आधारित प्रभावकारी नीति तथा योजना तर्जुमालाई प्रयोगमा ल्याउन योगदान गर्ने ।

- शुद्धोधन गाउँपालिकाको कार्य प्रणालीमा पारदर्शिता र खुलापन प्रवर्द्धन गर्ने ।
- प्रभावकारी तथ्याङ्क व्यवस्थापनको माध्यमबाट तथ्याङ्कको उपयोगलाई राजनीति, आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय लगायतका विषयलाई मुलुकको दिगो विकाससँग जोड्ने ।

६. तथ्याङ्क व्यवस्थापनबाट हुने संभावित लाभहरू: विभिन्न अध्ययन तथा अनुसन्धानहरूले तथ्याङ्क व्यवस्थापनका लाभहरूका बारेमा उल्लेख गरेका छन् । शुद्धोधन गाउँपालिकालाई प्रदान गरिएको तथ्यांक व्यवस्थापनको जिम्मेवारीको आधारमा प्रभावकारी तथ्यांक व्यवस्थापन भएमा निम्न अनुसारको लाभ हुने देखिन्छ ।

- शुद्धोधन गाउँपालिकामा रहेको सिमित साधन र स्रोतको तथ्य वा डेटामा आधारित रहि प्रयोग गर्दा त्यसको प्रभावकारीता बढ्छ ।
- डेटा-सूचित योजना र नीति निर्माणले यसको ती योजना तथा नीतिको कार्यान्वयनमा आधार तय गर्दछ । यसरी गरीने नीति तथा योजना व्यावहारिक र आवश्यकताको सिद्धान्तमा आधारित हुने हुँदा बैज्ञानिक समेत हुन्छ ।
- सेवाको प्रवाहमा लक्षित समुह र सेवाग्राहीको बारेमा उचित जानकारी हुँने हुँदा गरिने वा गरिएको कामको प्रभावकारीता मापनमा सहजता र समयको प्रभावकारी प्रयोग हुन सक्छ ।
- लक्षित वर्ग पहिचान, योजनाको प्राथमिकता तथा आवश्यक श्रोत हरू लक्षित जनसंख्यामा पुगिरहेको छ कि छैन भनेर आँकलन गर्न सजिलो तथा प्रभावकारी शासन र गुणस्तरिय रेकर्ड प्रणाली अवलम्बनमा सहयोग पुग्छ ।

७. तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीतिको लक्ष्य:

यस नीतिले निम्नलिखित लक्ष लिएको छ ।

- शुद्धोधन गाउँपालिकाका भित्र तथ्याङ्कको उचित संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकाको योजना तथा नीति तर्जुमामा तथ्याङ्कको प्रयोगलाई बढावा दिने ।
- तथ्याङ्क सुरक्षाको लागि आवश्यक संयन्त्र तथा प्रणालीको विकास गर्ने ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकाका अन्तर्गत संकलन तथा उत्पादन हुने तथ्याङ्कको मानकीकरण र बहुआयामिक प्रयोगलाई मार्गनिर्देश गर्ने ।
- नागरिक तथा सरोकारवालाको तहमा डाटा तथा तथ्याङ्क सुरक्षा र महत्वक बारेमा क्षमता तथा चेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

परीच्छेद २

१०. तथ्याङ्क व्यवस्थापनको लागि नीतिहरू:

१०.१ तथ्याङ्क उत्पादन र व्यवस्थापन:

- शुद्धोधन गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा, कानून निर्माण, कार्यक्रम तथा परियोजना विकास र सञ्चालन आदिका लागि आवश्यकता अनुरूपको तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यकता अनुसार सामान्य वा विषयगत सर्वेक्षण गर्ने गराउने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकाको आवधिक रूपमा पालिकाको सबै किसिमका तथ्यांकहरूको संकलन हुने गरी गाउँपालिकाको प्रोफाइल तयार गर्ने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकाले आफुले उपलब्ध गराएका सार्वजनिक सेवा सम्बन्धि, सेवा प्रवाह सम्बन्धि, सेवा प्रयोगकर्तासम्बन्धी कार्यविधिगत, परिमाणात्मक, तथा खण्डित तथ्याङ्क संकलनको व्यवस्था गर्ने छ ।
- तथ्याङ्क उत्पादन र यसको व्यवस्थापनको लागि शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै सार्वजनिक निकाय, नागरिक समाज र सरोकारवालाहरू बिचमा समन्वय तथा सहकार्य गरिने छ ।
- तथ्याङ्क उत्पादन र यसको व्यवस्थापनको लागि भूमिका र जिम्मेवारीको आधारमा एक तथ्याङ्क समिति गठन गरिने छ ।
- तथ्याङ्क समितिले शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै निकायहरूको बिचमा समन्वय र सहकार्यमा आवश्यक तयारी र त्यसको कार्यान्वयन गरिने छ ।
- तथ्याङ्क व्यवस्थापनमा लागि एकिकृत प्रणालीको विकास गरिने छ र यसको व्यवस्थापनमा लागि चाहिने पुर्वाधारको तयारी गरिने छ । यसका लागि आवश्यक बजेट तथा स्रोतको व्यवस्था गरिने छ ।

१०.२ तथ्याङ्क मानकिकरण:

- यस गाउँपालिकामा तयार गरिने तथ्याङ्कको एकरूपता तथा डाटा सेयरिड, अन्तरसञ्चालन क्षमता वा प्रयोगमा सहजताको लागि तथ्याङ्क मानकिकरण गरिने छ । यसको लागि संघ र प्रदेश सरकारले अबलम्बन गरेको मानकलाई आधारको रूपमा लिइने छ । संघ र प्रदेश सरकारले मानक अबलम्बन नगरेको अवस्थामा प्रचलित मान्यता र प्रणाली अनुसार गरिने छ ।
- गाउँपालिकाले नेपाली भाषा वा युनिकोडको प्रयोगलाई अनिवार्य प्रयोग गर्ने छ । स्थानीय तहको तहमा तथ्याङ्कको स्वरूप तथा सुचकको सामञ्जस्यता सृजना गरिने छ र प्रयोगमा ल्याइने छ ।

१०.३ तथ्याङ्क अर्ध्यावधिकरण:

- यस शुद्धोधन गाउँपालिका भित्र गरिने सेवा प्रवाह तथा बिषयगत कार्य र अवस्थाकाे तथ्याङ्क सम्भव भएसम्म वास्तविक समयमा (रियल टाइम) अर्ध्यावधिक गरिने छ ।
- वास्तविक समय (रियल टाइम)मा अर्ध्यावधिक हुन नसक्ने क्षेत्रहरू पहिचान गरी तथ्याङ्क समितिको सल्लाह र सुझाव बमोजिम प्रत्येक तिन तिन महिनामा अर्ध्यावधिक गरिने छ ।
- तथ्याङ्क अर्ध्यावधिक गर्न स्थानीय तहले निरन्तर रूपमा क्षेत्र तथा बिषयगत रूपमा सर्भेक्षण र गणनाका कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।

१०.४ तथ्याङ्क भण्डारण:

- यस शुद्धोधन गाउँपालिकाले बिभिन्न माध्यमबाट तयार गरिएका तथ्याङ्कको सुरक्षित भण्डारणको लागि तय गरिनु पर्ने पुर्वाधार र नितीगत व्यवस्था गरिने छ ।
- केन्द्र वा प्रदेश सरकारको छुट्टै निर्देशन र नितीगत व्यवस्था नभएसम्म यस शुद्धोधन गाउँपालिकाको तथ्याङ्क संभाव भए सम्म नेपाल सरकारको सर्भरमा र नभएको अवस्थामा शुद्धोधन गाउँपालिकाले आफ्नै सर्भरको व्यवस्था गरी त्यसमा नै रहने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- तथ्याङ्क भण्डारणमा क्लाउड भण्डारण लगायत आवश्यक व्याकअपको प्रभावकारी व्यवस्था गरिने छ जसले गर्दा स्थानीय तहको तथ्याङ्क हराउने वा नष्ट हुने समस्याको उचित व्यवस्था हुने छ ।

१०.५ तथ्याङ्क उपयोग:

- शुद्धोधन गाउँपालिकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा तथा सार्वजनिक नीति निर्माणमा तथ्याङ्कमा आधारित प्रणाली तथा अभ्यासलाई प्रयोगमा ल्याउने छ र प्रत्येक निर्णयहरू तथ्य वा तथ्याङ्कमा आधारित हुनेगरी गरिने व्यवस्था गरिने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकाबाट उत्पादन हुने तथा स्थानीय तहमा रहेका सुचना, तथ्य तथा तथ्याङ्कमा गोपनीयता हक अनुसार संरक्षण हुने बाहेका सूचना, डाटामा सबैलाई पहुँच हुनेछ ।
- विद्यालय तथा विश्वविद्यालयको अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई स्थानीय तहको तथ्याङ्क प्रयोग निती र अभ्यासको अवस्थाका बारेमा अनुसन्धानगरी स्थानीय तहको कार्यको तथ्याङ्किय दृष्टिकोबाट अध्ययन र अनुसन्धानलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकाले तयार राखेको तथ्याङ्कलाई नीति तथा योजना तजुर्माका क्रममा प्रयोग गरिने छ । यसको लागि नीति तथा योजना तजुर्मा प्रकृत्यामा सहभागी हुनेहरू तथा सरोकारवालाहरूको तथ्याङ्कमा पहुँच र प्रयोगमा प्रोत्साहन गरिने छ ।

- शुद्धोधन गाउँपालिकाले तयार राखेको तथ्याङ्कलाई स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारमा कृत्याशिल नागरिक समाज, निजी क्षेत्र तथा बिकासका साझेदारलाई समेत उपलब्ध गराइने छ र यस्तो तथ्याङ्क प्रयोगमा प्रोत्साहन गरिने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्राधिकार अन्तर्गत कृत्याशित नागरिक समाज, निजी क्षेत्र तथा बिकासका साझेदारहरूसँगको सहकार्यमा समेत तथ्याङ्क संकलन व्यवस्थापन तथा उपयोग गर्न सक्नेछ ।

१०.६ तथ्याङ्क सुरक्षा:

- यस नीतिले संघको राष्ट्रिय सुरक्षा नीति, डीजीटल तथा साइबर सुरक्षा तथा व्यक्तिगत तथा संवेदनशिल तथ्य तथा तथ्याङ्कको गोपनियतालाई पूर्ण रूपमा आम्पसात तथा गोपनियता कानुनको पूर्ण पालना गर्नेछ र सोहि अनुरूपमा कार्यहरू गरिने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा प्रयोग गरिने कम्प्युटरहरूमा डाटा सुरक्षाको लागि आधिकारिक सफ्टवेयरहरू मात्र प्रयोग गरिने छ साथै ह्याकिडबाट सुरक्षाको चाहिने साइबर सुरक्षाको व्यवस्था र कम्प्युटर र कम्प्युटर प्रणालीको सुरक्षाको लागि एन्टिभाइरस तथा अन्य टुलको अनिवार्य प्रयोग गरिने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तरगत तयार भएको डाटाको संरक्षण, ब्याकअप नीति तथा डाटा मेटाउने व्यवस्थाको लागि तथ्याङ्क समितिको सल्लाह र सुझावमा जिम्मेवारी बाँडफाँड सहितको एक प्रणाली बिकास गरी प्रयोग गरिने छ ।

१०.७ तथ्याङ्कको स्वामित्व:

- शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गत तयार भएको डाटा तथा तथ्याङ्कको स्वामित्व यसै स्थानीय तहमा रहने छ तर आवश्यकता अनुसार डाटा तथा तथ्याङ्क प्रदेश सरकार र संघसरकारलाई उपलब्ध गराइने वा सेयरिडको व्यवस्था गरिने छ । शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गत तयार भएको डाटा तथा तथ्याङ्कको स्रोत र स्वरूप नबिग्रिने गरी सबैले प्रयोग गर्न सक्ने छ ।

१०.८ खुला तथ्याङ्क नीति:

- शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गत तयार हुने डाटा तथा तथ्याङ्कको पूर्णता, प्राथमिकता, समय सापेक्ष, सजिलै पहुँच योग्य, मेशिन-पठनीय, भेदभावरहित जस्ता खुला सरकारी तथ्याङ्कको मापदण्डहरू अनुसार गरिने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिकामा रहेका पुरानो तथ्याङ्कलाई खुल्ला तथ्याङ्क सिद्धान्त अनुरूप बिकास गर्न डिजिटाइज गरिने छ ।

१०.९ तथ्याङ्कबारे सार्वजनिक सचेतना:

- शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गतका सार्वजनिक निकायका कर्मचारी तथा निर्वाचित जन प्रतिनिधीको तथ्याङ्क सुरक्षा, महत्व तथा गोपनीयताको बारेमा आवश्यक क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- शुद्धोधन गाउँपालिका अन्तर्गत पत्रकार, नागरिक समाजका प्रतिनिधि, सेवाग्राहि तथा अन्य सरोकारवालाइ तथ्याङ्क सुरक्षा, महत्व तथा गोपनीयता सम्बन्धमा जनचेतना अभियान संचालन गरिने छ ।

११. तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीतिको कार्यान्वयन:

तथ्याङ्क व्यवस्थापन नीति कार्यान्वयनको लागि निम्न अनुसार व्यवस्था गरिने छ ।

११.१ उचित कार्यान्वयनको लागि एक कार्यविधि बनाइने छ । सो कार्यविधिले यो नीति कार्यान्वयनमा सबै पक्षलाई समेटेर सरल प्रकृयागत व्यवस्था गर्ने छ ।

११.२ प्रत्येक ३ वर्षमा समिक्षा गरी र आवश्यक संसोधन परिमार्जन गरी डाटा र तथ्याङ्क व्यवस्थापनमा उचित मार्गनिर्देश गरिने छ ।

११.३ कार्यान्वयनमा सहयोग पुग्ने गरी सबै सरोकारवालाको सहभागिता हुने गरी शुद्धोधन गाउँपालिकाको तथ्याङ्क समिति बनाइने छ र सो समितिले यस नीतिको कार्यान्वयनमा आवश्यक सल्लाह र सुझाव दिने छ ।

११.४ कार्यान्वयनमा चाहिने आवश्यक बजेट र जनशक्तिको व्यवस्थापन र क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।

११.५ कार्यान्वयन र अवस्थाको बारेमा प्रत्येक ६ महिनामा शुद्धोधन गाउँपालिकाका सार्वजनिक निकायमा जिम्मेवार पदाधिकारी, जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालासँग छलफल गरिने छ ।

११.६ कार्यान्वयन र अवस्थाको बारेमा सरोकारवालाको सल्लाह र सुझावको लागि स्थानीय तह भित्र एक संयन्त्रको विकास गरिने छ र ती सुझावलाई प्रत्येक ६ महिनमा हुने छलफलमा लागि त्यसको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।

११.७ कार्यान्वयनको लागि प्रदेश सरकार र केन्द्रसरकारसँग निरन्तर समन्वय गरिने छ । साथै निजी क्षेत्र, नागरिक समाज र विकास साझेदारहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिने छ ।

प्रमाणिकरण मिति:-
२०७९/१०/२२

आज्ञाले

झविलाल भट्टराई

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत